

УДК 378.035.09

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v046.2024.11>**О. А. Кузнецов**ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-6337-3696>

доцент, кандидат історичних наук,

доцент кафедри теорії, технології та автоматизації металургійних процесів
Українського державного університету науки і технологій**В. І. Гуцалова**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2959-1097>старший викладач кафедри теорії, технології та автоматизації металургійних процесів
Українського державного університету науки і технологій

ФІЛОСОФІЯ В ФОРМУВАННІ СВИТОГЛЯДУ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

У сучасному світі, коли криза духовності, культури та освіти виявилися досить виразно, перед філософською думкою все виразніше стає проблема пошуку способів і методів протидії катастрофі, що настає, у сфері духовного життя суспільства. Виявивши проблеми у сфері технологічних форм соціального та наукового мислення, філософи звернули увагу на сьогоднішній стан освіти, тому що саме її тип, характер та напрямки створюють той захід культури людини, що надає необхідний рівень духовності та моральності суспільству. Понад те, процес реформування українського суспільства, інтеграція до Європейського Союзу гостро ставить проблему кадрового забезпечення. Для цього потрібна наявність своєї національної інтелігенції. Для цих завдань необхідна прогресивна, відповідна часу система вищої освіти та культура. Національна культура є сукупністю моральних і духовних цінностей, а також практикується етнічною спільнотою основних способів взаємодії з природою і соціальним оточенням. Національна культура, як відомо, проявляється у діяльності суспільства, держави, його соціальних інститутів, а також у національних традиціях, духовних цінностях, стилі мислення та настановах, моральних нормах, стереотипах та зразках міжособистісної та міжгрупової поведінки та самовираження, особливостях мови та способу життя.

Актуальність дослідження. Сьогодні людство зіткнулося з наростанням найрізноманітніших криз – екологічної, інформаційної, культурної, демографічної, національної та ін. І воно змушене звертатися до запобіжно адаптаційних можливостей освіти. Вирішення цих проблем передбачає зміну людського менталітету, ціннісних орієнтацій, способів діяльності, поведінки та способу життя як в індивідуально особистісному, так і в загальнолюдському масштабі, їхнє рішення пов'язане зі зміною світогляду особистості. Особливої актуальності набувають завдання гуманізації та гуманітаризації вищої освіти. Філософія

як навчальна дисципліна має унікальні можливості для розвитку рефлексивного, творчого, самостійного, гнучкого мислення, формування світогляду особистості.

В основу професійної освіти будь-якого фахівця закладено ідею його фундаменталізації – глибини та широти загальнонаукових, філософських, загально-культурних та спеціальних знань. З опорою на минулі знання через справжню пізнавальну активність до майбутніх професійних ситуацій – така парадигма сучасного типу навчання. Поєднавши в собі виховання, навчання та розвиток особистості кожної людини, створивши умови для формування світогляду особистості, що відповідає складним реаліям розвитку соціуму, система освіти здатна вивести суспільство на якісно новий рівень її розвитку. При цьому освіта досі носить дисциплінарно орієнтований характер та дисциплінарну відособленість, найчастіше має характер своєрідного «дресирування», націлене досі на передачу готових знань. Мало уваги приділяється формуванню вміння критично, творчо мислити, ставити проблему, перемикатися, поєднуючи різні професійні сфери діяльності, шукати раціональні рішення за умов невизначеності, ефективно спілкуватися з іншими людьми, керувати собою, не вчать толерантності, нонконформізму, сумніву в догмах.

Актуальність проблеми формування світогляду особистості студента у процесі вузівського навчання філософії обумовлена низкою протиріч:

По-перше, необхідністю здійснювати гуманізацію та гуманітаризацію вищої технічної освіти при недостатній опрацьованості концепцій та технологій, що забезпечують їх реалізацію.

По-друге, важливістю формування світогляду особистості студента - майбутнього спеціаліста, що відповідає реаліям розвитку сучасного суспільства, та слабкою розробленістю питання структурних компонентів світогляду особистості спеціаліста, педагогічної технології здійснення процесу його формування.

І, нарешті, по-третє, недостатністю наукових та практичних знань про формування світогляду особистості спеціаліста засобами філософії як навчальної дисципліни за умови затребуваності даних технологій у системі сучасної вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В багатьох науково-методичних розробках, присвячених проблемі що розглядається, поряд із представниками різних гуманітарних напрямків, визначальним залишається філософія. У зв'язку з цим для філософії в силу її специфіки відкривається більша ніша в системі сучасної освіти. Мета філософії – допомогти співвідносити, узгодити різномірні світоглядні пласти індивідуальної свідомості, подолати розірваність та еkleктичність знань, уявлень, ціннісних орієнтирів. Ґрунтовні дослідження проблеми формування світогляду особистості студента у процесі вузівського навчання філософії займають провідне місце у працях українських вчених Р. Арцішевського [1], Л. Губерського, В. Андрущенка [2], Ю. Стребкової [3], С. Гончаренка [4], О. Базалука [5], С. Клепка [6], Т. Турчина [7], В. Лутай [8], І. Бургуну [9] та інші.

Відомий дослідник С. Гончаренко визначає світогляд як форму «...суспільної самосвідомості людини, через яку вона сприймає, осмислює та оцінює навколишню дійсність як світ свого буття й діяльності, визначає і сприймає своє місце й призначення в ньому. Світогляд формується внаслідок практичного освоєння духовної культури суспільства (науки, літератури, мистецтва), пануючих у ньому політичних, моральних, естетичних, правових, релігійних (або атеїстичних), філософських та інших поглядів, а також духовних почуттів – громадянських, моральних, естетичних тощо, на які спираються віра й переконаність у реальності відповідних громадянських, моральних, естетичних і пізнавальних ідеалів, надія на їхнє здійснення» [4, с. 299].

Заслуговує на увагу думка, яку висловила Л. Корміна. Вона підкреслює, що «актуальним завданням вищої школи є формування світогляду майбутнього фахівця, який відповідає сучасній добі культурно-історичного розвитку, що виводить на перший план необхідність оновлення змісту знань як його базового елементу. Вирішення даної проблеми сприятиме процесу світоглядного становлення молоді людини, яка живе в умовах багатофакторного світоглядного впливу, існування різних світоглядних систем, плюралістичних ціннісних орієнтирів та має право на вільний вибір світоглядних поглядів, на вироблення власної філософії світорозуміння» [10, с. 82]. І далі, «Формування цілісної системи світоглядних знань сучасного студента передбачає створення такої системи, яка являє собою сукупність філософськи осмислених, обґрунтованих, узагаль-

нених знань про природу, суспільство, людину, Всесвіт, у центрі якої знаходиться сам студент, особистісне – Я» [10, с. 84].

В дослідженні проблеми формування світогляду особистості студента у процесі вузівського навчання філософії займають провідне місце залучилися представники педагогічної науки. Так, наприклад, Бургун І.В. у своєму дослідженні доводить, що формування наукового світогляду являє собою трансформацію знань, що лежать в основі наукової картини світу, у погляди і переконання учнів, виділяючи їх як рядопокладні поняття. Створена психологопедагогічна схема формування наукового світогляду передбачає наступні етапи: формування початкових уявлень про наукову картину світу -> конкретизація філософських принципів наукової картини світу на природничому навчальному матеріалі -> узагальнення, систематизація природничих знань до рівня філософських принципів, їх трансформація у погляди і переконання [9].

У статті Семенишеної Р. обґрунтовано одне із завдань вищої освіти, а саме, формування наукового світогляду студентів в вузівському навчальному процесі. Автор робить спробу обґрунтувати навчальний процес як цілеспрямований процес засвоєння студентами знань, оволодіння вміннями і навичками, визначає, що можливості формування наукового світогляду закладено в навчальному процесі, адже кожна наука, в тому числі і курс філософії, вивчає закономірності явищ певної галузі об'єктивного світу і, відповідно, кожний навчальний предмет робить свій внесок у формування наукового світогляду [11].

Таким чином, огляд літератури з очевидністю показує, що значна частина робіт вітчизняних дослідників присвячена формуванню діалектико-матеріалістичного, наукового світогляду засобами різних навчальних предметів. При цьому слабо вивчено проблему формування світогляду особистості у вищому навчальному закладі та в технічному ВНЗ зокрема. Дуже обмежений перелік робіт, присвячених проблемі формування світогляду особистості майбутнього фахівця у процесі вивчення філософії. Теоретичні розробки у сфері методики її викладання у деяких своїх аспектах втратили свою актуальність, недостатньо вивчено специфіку викладання філософії у технічних вузах, студентам, позбавленим фундаментальної гуманітарної підготовки. У зв'язку з цим виникає необхідність уточнити поняття «світогляд» та проаналізувати існуючі уявлення про структуру світогляду особистості, визначити ефективні педагогічні технології його формування та розробити модель формування світогляду особистості майбутнього спеціаліста у процесі навчання філософії у технічному вищому закладі.

Метою дослідження є спроба розробити та науково обґрунтувати модель формування світогляду особистості спеціаліста у технічних вищих навчальних закладах. Дослідити, який зміст поняття «світогляд особистості» і які компоненти у його структурі можна назвати, якими є педагогічні можливості впливу навчальної дисципліни «філософія» на процес формування світогляду особистості майбутнього фахівця в технічному вузі, а також, якою має бути модель формування світогляду особистості спеціаліста.

Об'єкт дослідження: формування світогляду майбутнього фахівця, високо інтелектуальної особи, спеціаліста у вищій школі в процесі оволодіння філософії.

Предмет дослідження: модель формування світогляду особистості майбутнього спеціаліста у технічному вузі у процесі вивчення філософії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Очевидною особливістю сучасності є зміна ціннісних орієнтацій, формування нових стандартів та видів діяльності, нові вимоги до фахівців різних професій. Усе це передбачає як наявність глибоких знань і навичок, постійне самовдосконалення у професії, а й певне ціннісне ставлення до того, що відбувається. Ціннісне ставлення до світу є одним із найважливіших складових компонентів світогляду. Світогляд являє собою сукупність найзагальніших уявлень про світ, це система поглядів, принципів, цінностей, переконань, що визначає ставлення до дійсності та способи взаємодії з нею.

Світогляд людини складається під впливом соціальних умов, виховання та освіти. Важлива роль становленні світогляду належить саме філософії у межах навчального процесу у вузі.

Філософія – одна з найскладніших, і безумовно, вищих форм духовної творчості, причому творчості, переважно індивідуальної. Вона покликана відображати життя у всій його повноті, у всій його різноманітності форм та засобів.

Саме філософії належить роль провідника формування світогляду. Тому проблема перебудови освіти та її соціальних функцій залежить, передусім, від зміни змісту та значення у ній філософії.

Однак величезна проблема виховання полягає у відсутності дійсно ефективних методик навчання, де розуміння стояло б вище зубріння. Важлива роль у негативному сприйнятті студентами дисциплін філософського циклу полягає у відсутності мотивації до вивчення даного предмета. Дисципліна вважається другорядною та необов'язковою, а вимоги викладача сприймаються як завищені та необґрунтовані. Необхідно відмовитися від спроби уявлення філософії як елітарної галузі знань та науки, яка доступна лише розвиненому рівню інтелекту. Філософія має виступити як світоглядна настанова конкретних наук, тобто як філософія науки; у методоло-

гічному аспекті – це наукознавство, вступ до системи наукового мислення, вступ до спеціальності. У ціннісно-ідеологічному плані – це розуміння гуманістичного характеру знань, його суспільно-моральної суті та культурних наслідків.

Крім того, філософію необхідно сприймати і як світогляд різних типів культури та особистостей. Сприйняття філософії у формі сприйняття всього світу, історичної парадигми світогляду передбачає вираження філософської думки через історію та культуру цивілізації. При цьому необхідно брати до уваги такі обставини: сама собою філософія як спосіб і тип національної самосвідомості не усвідомлюється, її якість і значення виявляються через відносини з іншими формами світогляду, з іншими історичними паралелями культури, що дозволяє зрозуміти рідкість і унікальність цього філософського змісту. Крім того, розкриває себе повністю в єдності з літературою – не буде перебільшенням сказати, що філософія – це думка історії, її зміст, а література – її душа. Тому, на наш погляд, вивчення, наприклад, історії філософії, філософської думки в Україні розумно подавати через загальну історію або через історію та літературу народу.

Існує велика суперечність між вимогами професійної підготовки та прагненням до людського вдосконалення у сенсі формування «високої свідомості». Університет у сучасних ринкових умовах стає конвеєром, який випускає фахівців з різних напрямків, де головним завданням стає насичення їх необхідними знаннями та вироблення загальнообов'язкових навичок. Крім того, спостерігається така негативна закономірність: чим вищий престиж викладача або навчального закладу, тим вищий рівень пасивності та навіюваності студентів, які не піддають сумніву те, чого їх навчають. Адже давно відомо, що лише внутрішнє міркування веде до справжнього розуміння. Надлишок інформації, передбачений у програмі, коли кількість годин скорочується, а обсяги матеріалу, якого необхідно донести збільшується, призводить до оглушення та пересичення розуму та ще більшого негативного ставлення до дисципліни.

Сучасний підхід до освіти перетворює людей на прості сховища інформації. Головні помилки сучасного виховання полягають у наступному. По-перше, знеособленість, коли всі студенти підрівнюються до єдиного стандарту. По – друге, знання даються великими блоками, щоб встигнути розкрити всі передбачені навчальним планом дидактичні одиниці. Навчання має лише інформаційний характер і спрямоване на запам'ятовування, а не на глибокі роздуми. По-третє, у зв'язку з цим, основним завданням викладача має стати не викладати, а заохочувати учня до самостійного навчання з використанням інформації викладача. Інформація з філософії не повинна

виступати як автономна інформація, її призначенням є стати складовою світогляду майбутнього фахівця, сприяти формуванню його переконань та ціннісних орієнтацій.

Філософія, узагальнюючи культурно-історичний досвід людства, має залучати молодих людей до людських соціокультурних цінностей. При цьому філософія не дає конкретних рекомендацій, вирішення філософських проблем не є остаточним. А всі концепції унікальні, як і позиція того, хто вивчає філософію. Вивчаючи цю дисципліну, студент засвоює навички логічно аргументованого мислення, навчається веденню діалогу, усвідомлює свою відповідальність за результати своєї професійної діяльності. У разі сучасного суспільства це особливо актуально, оскільки не новина, що споживчо-утилітарне ставлення до навколишнього світу та людей загрожує самознищенням людської цивілізації.

Саме філософія є найважливішим компонентом професійної підготовки фахівця практично у всіх галузях людської діяльності. Викладання філософії покликане сформувати моральну культуру фахівця, допомогти сформувати йому основні сенсожиттєві орієнтири. У цьому плані філософія виконує свою світоглядну, гуманістичну та прикладну функції, допомагаючи молодій людині зорієнтуватися в категоріях добра і зла та навчитися реалізовувати на практиці вищі цінності. У вільному та відкритому суспільстві викладання філософії – не повідомлення безперечних істин, не нав'язування власної позиції, а створення можливості та атмосфери вільного судження у сфері світоглядних проблем та вільного вибору світоглядної культури.

Філософськи підготовлена людина має більше шансів до успішної адаптації у світі, найповнішої самореалізації. Інформаційна та комунікативна компетентності, що дозволяють людині інтегруватися у будь-який вид предметно-практичної діяльності, найбільш успішно формуються у процесі вивчення філософії.

Це можна пояснити тим, що курс філософії, з яким знайомиться студент на заняттях з історії філософії, української та західної філософії, філософії науки і техніки дає йому не тільки знання про світ та людину, він насамперед вчить його розуміти складну для студента інформацію – ідеї, концепції, висловлені найрозумнішими людьми – філософами, яких шанує весь освічений світ.

Вивчення філософського матеріалу прищеплює студентам найкращі зразки мовної, пізнавальної та комунікативної практики людства. Залучення до філософського діалогу дозволяє студенту освоїти історично вироблені парадигми мислення, розвинути прийоми логічного обґрунтування та спростування, освоїти напрацьовані людством тактики та стратегії мовного спілкування.

У зв'язку з цим, завданням педагога є ознайомлення студента з величезним обсягом знань, накопичених у галузі філософії, представивши матеріал цілісно та впорядковано. Специфіка філософії у тому, що це особлива сфера знання. Її не можна вивчити як сукупність формул. Це постійний рух думки, це прагнення осмислити, зрозуміти, змінити щось у собі, стимул працювати над собою. Філософія не залишає життя майбутнього фахівця з отриманням оцінки за іспит. Оцінка лише констатація того факту, що студентом отримано та засвоєно певний обсяг знань. Протягом життя вона продовжує формувати його світогляд, коригуючи та доповнюючи його.

Філософія як раціонально-теоретична форма світогляду, що синтезує інформаційний досвід людства, розширює кругозір студента, формує його світорозуміння та світовідчуття, дозволяє йому усвідомлено виробити свою власну систему цінностей, визначити життєві пріоритети. Все це, у свою чергу, робить майбутнього молодого фахівця більш впевненим, компетентним та щасливим у його «дорослому» житті. Безумовно, це сприяє кар'єрному зростанню, об'єктивній самовпевненості, творчого натхнення.

Методами, якими можна досягти цих завдань, є наступні. По-перше, філософський дискурс, відноситься до текстів підвищеної мовної відповідальності. Філософські категорії та поняття, що дозволяють студенту міркувати про світ, людину і так далі, вимагають від нього усвідомленого вивчення та запам'ятовування їх змісту, не допускають вільного трактування у використанні філософських понять та категорій при інтерпретації різних проблем. Студент починає розуміти, що у висловленні своїх думок він залежить від «засвоєних» ним понять і чим більший понятійний запас, тим змістовніше та цікавіше його промова. Таким чином, у студента виробляється «повага» до понять – як основа мовної діяльності.

По-друге, філософські тексти, що є рефлексією граничних підстав про мир, людину, пізнання, мислення тощо, вони є текстами підвищеної складності для студентів технічних вишів.

Розуміння таких гуманітарних текстів не лише збагачує інформаційний потенціал студента, працює на змістовну складову його мовної практики, а й створює основу для самостійної інтерпретації, тлумачення, осмислення тих проблем, з якими стикаються студенти у реальному житті.

Розуміння подібних текстів, а потім публічний виступ з реферативними повідомленнями перед однокурсниками на семінарських заняттях, дозволяють надалі розвивати та накопичувати мовний, комунікативний досвід студентів, водночас наочно показуючи, які навички та вміння у студента відсутні.

По-третє, вміння розуміти і слухати іншого, сформулювати і поставити питання, чи погодитись чи не погодитись з запропонованою інтерпретацією філософської проблеми, відстояти свої судження, не перебивати однокурсника, бути терпимим до іншої точки зору – все це є затребуваним на семінарських заняттях, під час дискусійних обговорень проблемних тем, питань з філософії, історії філософії.

Перераховані комунікативні навички викликають труднощі у студентів, які проявляються в тому, що при обговоренні філософських проблем студент «скагується» на побутову або «сленгову» мову, що не дозволяє розкрити сутність філософських питань, що обговорюються.

Обмежений поняттєвий словниковий запас, відсутність належної мовної практики при викладанні гуманітарних проблем, робить його неуспішним у висловленні своїх думок та сприйнятті його мови іншими.

Правильне використання в освітньому процесі неуспішного досвіду студента дає змогу посилити його мотивацію до навчання. Переконавшись на практиці в тому, що осмислена мова, логіка, мислення, переконлива аргументація не дається людині в готовому вигляді, а є результатом бажання і наполегливої праці, студент з великим розумінням відноситься до необхідності розвивати навички змістовного мовного спілкування.

По-четверте, робота студентів над філософськими творами в процесі підготовки до семінарських занять, написання доповідей дозволяє їм познайомитися з кращими зразками існуючих мовних (письмових) тактик та стратегій створення текстів, засвоїти найважливіші вимоги до якості інформації.

Вміння будувати свою мову або створювати текст семантично, синтаксично і прагматично адекватно напрацьовується на найбагатшому філософському матеріалі, але може успішно застосовуватися під час створення текстів будь-якої проблематики.

По-п'яте, розвиток толерантності через діалогову форму спілкування на заняттях з філософії дає змогу успішно сформувати комунікативну компетенцію студента, затребувану часом.

Навички ведення конструктивного діалогу, а не суперечки, досвід «управління словом», що призводить до «точок дотику» при вирішенні спірних проблем, пошук компромісів та спільних рішень успішно напрацьовуються студентами в курсі сучасна західна філософія.

Таким чином, різноманітність альтернативних суджень про сучасний світ, людину, її проблеми не лише розширюють інформаційну культуру студента, а й показують «модель» цивілізованої взаємодії різних культур та менталітетів, що є у світі. Дізнатися, усвідомити та зробити правильний

вибір для себе – ось що у результаті дає філософська підготовка студенту технічних вузів.

Література

1. Арцішевський Р. Роль самосвідомості у становленні соціального суб'єкта. *Соціальні студії*. Луцьк: ІСН, 2000. №1. С. 2–9.
2. Андрущенко В. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю / В. П. Андрущенко. – 2-ге вид., допов. Київ : Знання України, 2008. 819 с. Філософія як теорія та методологія розвитку освіти / Л. Губерський, В. Андрущенко. Київ, 2008. 541 с.
3. Стребкова Ю. Формування наукового світогляду майбутніх інженерів: проблеми та виклики / Ю. Стребкова. Філософія науки, техніки і архітектури в гуманістичному вимірі : матеріали 2-ої всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 29–30 листопада 2019 року). Київ: КНУБА, 2019. С. 112–115.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
5. Базалук О. А. Філософія освіти в світлі нової космологічної концепції: Підручник. / О.А. Базалук. К.: Кондор, 2010. 458 с.
6. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко – Полтава: ПОППО, 2006. 328 с.
7. Турчина Т.В. Формування наукового світогляду вищих навчальних закладів // Матеріали VIII Міжнародної наук.-практ. Конференції, 17–25 січня 2012 р., м.Софія. Педагогічні науки. 2018. Т. 13. С. 29–33.
8. Лутай В. Філософія сучасної освіти: Навч. посібник/ В.Лутай. К.: Центр «Магістр – S», 1996. 256 с.
9. Бургун І.В. Формування наукового світогляду учнів основної школи у навчанні фізики: дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Бургун Ірина Василівна; Запорізький держ. ун-т. Запоріжжя, 2001. К., 2001. 304 с.
10. Кормина Л. Методичні основи формування світоглядних знань студентів в навчання: емоційно-особистісний аспект. Педагогічний часопис Волині. № 1(4). 2017. С. 82–87.
11. Семенишена Р. Формування наукового світогляду студентів в процесі виконання лабораторних робіт/ Р.В. Семенишена/ Науковий часопис Національного університету імені М. П. Драгоманова : збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. Серія 3: Фізика і математика у вищій і середній школі, Вип. 15. С. 106–113.

Анотація

Кузнецов О. А., Гуцалова В. І. Філософія в формуванні світогляду студентів технічних ВНЗ. – Стаття.

У статті розглядається роль філософії як найважливішого компоненту професійної підготовки фахівця практично у всіх галузях людської діяльності. Викладання філософії покликане сформувати моральну культуру фахівця, допомогти сформувати йому основні сенсожиттєві орієнтири. У цьому плані філософія виконує свою світоглядну, гуманістичну та прикладну функції, допомагаючи молодій людині зорієнтуватися в категоріях добра і зла та навчитися реалізовувати на практиці вищі цінності. У вільному та відкритому

суспільстві викладання філософії – не повідомлення безперечних істин, не нав'язування власної позиції, а створення можливості та атмосфери вільного судження у сфері світоглядних проблем та вільного вибору світоглядної культури.

Одним із пріоритетних завдань педагога є ознайомлення студента з величезним обсягом знань, накопичених у галузі філософії, інших гуманітарних дисциплін, представивши матеріал цілісно та впорядковано. Специфіка філософії у тому, що це особлива сфера знання. Її не можна вивчити як сукупність формул. Це постійний рух думки, це прагнення осмислити, зрозуміти, змінити щось у собі, стимул працювати над собою. Філософія не залишає життя майбутнього фахівця з отриманням оцінки за іспит. Оцінка лише констатація того факту, що студентом отримано та засвоєно певний обсяг знань. Протягом всього життя вона продовжує формувати його світогляд, коригуючи та доповнюючи його.

Філософія як раціонально-теоретична форма світогляду, що синтезує інформаційний досвід людства, розширює кругозір студента, формує його світорозуміння та світовідчуття, дозволяє йому усвідомлено виробити свою власну систему цінностей, визначити життєві пріоритети. Все це, у свою чергу, робить майбутнього молодого фахівця більш впевненим, компетентним та щасливим у його «дорослому» житті. Безумовно, це сприяє кар'єрному зростанню, об'єктивній самовпевненості, творчому натхненню, розширює можливості спеціаліста в розробці методичних та нормативних документів, пропозицій та заходів щодо виконання розроблених проектів і програм. Протягом всього освітнього періоду в ВНЗ, коли формується світогляд майбутнього фахівця, формується також впевненість в необхідності постійної самоосвіти, професійного зростання.

Ключові слова: філософія, світогляд, мораль, культура, комунікативна компетентність, гуманізм.

Summary

Kuznetsov O. A., Gutsalova V. I. Philosophy in shaping the worldview of students of technical higher educational institutions. – Article.

The article examines the role of philosophy as the most important component of professional preparation of a facist in almost all areas of human activity. This

philosophy helps to formulate the moral culture of the leader, helping to formulate his basic sensory guidelines. In this regard, philosophy acquires its enlightening, humanistic and applied functions, helping young people to understand the categories of good and evil and learn to realize in practice the highest values. The free and open success of this philosophy is not the knowledge of immutable truths, not the imposition of a position of power, but the creation of the possibility and atmosphere of a free judgment in the sphere of luminous problems and a free choice luminous culture.

One of the priority tasks of the teacher is to make the student aware of the great wealth of knowledge accumulated in the field of philosophy and other humanities disciplines, presenting the material completely and in order. The specificity of philosophy is that it has a special sphere of knowledge. It cannot be considered as a collection of formulas. This is the constant flow of thoughts, this is the effort to comprehend, understand, change what you have in yourself, the incentive to work on yourself. Philosophy does not deprive the life of a future fakhivtsa from deducting a grade for his health. The assessment is simply a statement of the fact that the student has lost and acquired a great deal of knowledge. Throughout his life, he continues to shape his light-gazing, shaping and re-shaping it.

Philosophy as a rational-theoretical form of light, which synthesizes the informational evidence of mankind, expands the student's horizons, shapes his light-mindedness and light-sensitivity, allows him to be aware of the world and your own value system, meaning life priorities. All the same, in my opinion, to make the upcoming young fakhivtsy more respectful, competent and happy in his "mature" life. Insanely, it corresponds to career growth, objective self-efficacy, creative intensity, expands the capabilities of a specialist in the development of methodological and normative documents, proposals and approaches to the conclusion of separate projects and programs. Over the course of the entire modern period in the World War II, as the light of the future fakhivtsa takes shape, the need for steady self-enlightenment and professional growth also takes shape.

Key words: philosophy, worldview, morality, culture, communicative competence, humanism.